

yaz 2002

DAHABİR**OKÖY OKULLARDA KALİTE ÖĞRENİMİNİN
YÖNETİMİ**

Prof. Dr. Aytaç AÇIKALIN

Yirminci yüzyılın sonundan itibaren, “kalite” sözcüğünün eğitim ve okul yöneticilerinin günlük diline (literatürüne) ve ilgi alanına girmesi önemli bir gelişmedir. Bu gelişme her zaman olduğu gibi özel işletme yönetimlerindeki gelişmelerin zorunlu bir izlencesiydi. Doğal olarak bu süreçte özel okulların kaliteye olan ilgileri de devlet okullarından daha önceden başlamıştır. Ancak, eğitimde Toplam Kalite Yönetimi uygulamalarında zorluklar yaşandı. Bunlardan en önemli iki tanesi;

1. Eğitim kurumlarının yapı ve işleyişinin alandaki kalite uzmanları tarafından yeterince bilinmemesi,
2. Eğitimde kalite isteminin, eğitim hizmetinin hem müşterisi hem de tedarikçisi olan Bakanlık tarafından bürokratik bir süreç özelliğine indirgenmiş olmasıdır.

Bu zorluklar benzer biçimlerde *daha çok üretim çevrelerinde, sanayide, uygulanan TKY (TQM) modellerinin hizmet ve özellikle eğitim kurumlarına adaptasyonunda da yaşanmıştır.*

Örneğin, ustasından kaliteli bir kılıç yapmasını isteyebilirsiniz. Yetkin usta istediğiniz kılıcı en mükemmel biçimde yapıp size verdiğinde, elinizdeki bu kaliteli ürünün/aracın anlamını ve işlevselliğini açıklamakta zorluk çekersiniz. Ancak kılıcı sipariş verenin beğenisi ve memnuniyetini ortaya koyarak, ürünün kalitesini kanıtlayabilirsiniz. Böyle bir durum, okuldaki öğretim kalitesinin salt “üst yönetim” açısından algılandığını ve gerçekleştirildiğini ifade edebilir. Ancak bunun eğitimde kalitenin tümü anlamına gelmediği de bilinmelidir.

Okullarında “kaliteli eğitimi” gerçekleştirmek ya da “kaliteli okul” niteliği kazanmak isteyen yöneticilerin, genellikle bekledikleri sonuçlara ulaştığı söylenemez. Buna karşın eğitim kurumlarında, özellikle okullarda kaliteye olan ilgi ve kalite arayışları üst yönetim ve denetim düzeyinde sürmektedir. Eğitimde süreçler karmaşıktır. Eğitim hizmetinin üretim ve tüketimi diğer sektörlerden farklıdır. Bu çok yönlü farklılıklar, eğitimde kalite arayışlarında ve uygulamalarında “farklı yaklaşımları” gerektirmektedir.

Kalite, sınırlı bir değişme ve lme işlemlerinin ötesinde, taraflar arasında yaşanan bir duygudur. Okulda yönetici ve öğretmenlerin “eğitimde toplam kalite” konusunda yetiştirilmesi ya da yetkinleştirilmesi sürecinde “onların ğretim yöntemleri bilgi ve becerisinin geliştirilmesinden” önce, “ğrencilerinin öğrenme becerilerinin geliştirilmesi, bu kapsamda yeterliklerin kazandırılması, geliştirilmesi ya da varolan yeterliklerin değiştirilmesinden söz etmek daha uygun olacaktır. Bu nedenle okullar için Toplam Kalite Yönetimi (TKY) anlatımı yerine, **Okulda Kalite ğreniminin Yönetimi (OKY)** şeklinde tanımlanabilir. Bu terimsel yaklaşım Toplam Kalite Yönetimi, süreçlerine yeni bir bakış açısı ile bakmayı ve görmeyi sağlar; önceden öğrenilmiş olan bilgiyle yenisi arasındaki bağlantıyı kurar, süreçler arasında öğrenme fırsatları oluşturur. Sonuç olarak öğrencilerin ve öğretmenlerin fonksiyonel açıdan faydalı oldukları daha büyük bir dünyada yaşanmış olur.

Eğitimde Kalite Süreçlerinin Farklılığı

OKY, gerçekte eğitime taraf olanların birlikte “kaliteyi ğrenmeleridir.” Bunun anlamı, birlikte kalitenin pratiğine ulaşmalarıdır. Burada sözü edilen “pratik”, bir teknik ya da yöntemin öğretilmesi ya da kazandırılması değildir. Okul yöneticisi, ğretmen, veli, deneticiler, okulda çalışanlardan biri ya da okulda öğretime yönelik bir eyleme yönelmiş bireyler, yaptıklarının öğrenim açısından ne anlama geldiğini açıklayabiliyorsa bu etkinlik bir kalite öğrenme görünümü olarak ele alınıp açıklanabilir. Bir okuldaki KÖY başarısı için ön koşul, başta okul yöneticisi olmak üzere tüm yönetim ve ğretim takımının inanmışlılığının en üst düzeyde, bir tür inanç düzeyinde olmasıdır.

- OKY, ğrenime taraf olan herkesin ve her kesimin “düşünme modellerinin-paradigmaların değişmesidir”.
- OKY, okulda bürokratik, sonlu bir süreç ya da proje değil, kesintisiz bir değişim ve iyileşme çabasıdır.

- OKÖY kapsamında kalite tanımlanırken “müşteri memnuniyeti” yerine, “*müşterileri anlamak*” daha geçerli ve somut bir tanımlamadır.

Ulaşılabildiği kadarı ile eğitim yönetimi literatürü, gelişmiş ülkelerde daha yoğun olmak koşulu ile hemen tüm ülkelerde eğitim sisteminin yapı ve işleyişinden, özetle eğitimin kalitesinden yoğun, ciddi yakınlıklar vardır. Bu nedenle Türkiye’de eğitimde kalite girişimleri için yabancı ülkelere örnekler nakletmek sorunu daha da karmaşıktırabilir.

Kuram ve Uygulamada **Eğitim Yönetimi** akademik bir yayın olmanın ötesinde, öğretimde kalitenin anlaşılıp tanımlanması ve uygulanabilirlik kazanabilmesi için anlamlı ipuçları vermektedir. Nitekim OKÖY kapsamında, okulların TKY çalışmalarına yeni bir boyut, “**Süreç Yönetimi**” kavramını uygulanabilirlik düzeyinde sunmaktadır.